

בלביפדיה עבודת השם – תמצית השיעור – בושָה 29:44

תכלית התיקון של מדריגת הבושה

מעיו פניו הוא כופר בכל, ויתר ע"כ יש שלוקחים בכח דבר שאינו שלהם. ומצד הבחינה העליונה זה קטן היונק משדי אמו, ויתר ע"כ גם כאשר הוא ממשיך לגדול הוא אינו בוש לקבל מהוריו וככל שגדל יותר כך מתחיל הבושה לקבל מהם, ובפשטות זה מחמת קטנות דעתו שלכן אינו בוש לקבל, וככל שיותר גדל בדעתו כך מתבייש יותר לקבל מהם, אך בעומק הסיבה השורשית לכך שכל מציאות הבושה היא מהרגשת ריחוק מהדבר, אך מאביו ואימו אינו מרגיש ריחוק כלל ולכן אין לו מציאות של בושה מהם, דכאשר אדם מרגיש שיונק ומקבל **משורשו שלו** אין לו בושה בכך, וככל שגדל יותר, גדלה אצלו הרגשת הריחוק מהם וממילא הרגשת הבושה, זה כך הן בגשמיות, ויתר ע"כ בשורש השורשים, כל דבר שאדם מקבל ממנו ית"ש זה ההשפעה הטיבעית הנקיה שכך חקק רצונו ית"ש שכל שורש ישפיע לענפיו, ויהיו הענפים יונקים מהשורש, כלומר התפיסה הפנימית היא שאדם שמקבל מן השורש אינו בוש, ואף דלכאורה בירושלמי הנ"ל מבואר שאפ' אילן בוש להסתכל בפני השורש שממנו הוא יונק, זה נאמר דיקא באילן וזה משורש עץ הדעת, שמכח החטא נעשה שהיניקה היא אינה באופן טיבעי דנעשה ריחוק מהשורש, ולכן יש מציאות של בושה, אך מצד עץ החיים נאמר וְלֹא יִתְבַּשְׁשׁוּ, כיון שזה טבעו וזה שורשו.

בלשון נוסף, כאשר הקבלה עוברת דרך מהלכי הדעת, יש בושה, ולכן ככל שגודל בדעתו כך גודלת הבושה, אך כאשר מקור יניקתו מתפיסה שהיא למעלה מן הדעת, הוא מקבל אותה בפשיטות ובתמימות, כקטן הגמול עלי אמו, בבחינת תמים תהיה עם ה' אלוֹקֶיךָ, שם לא שייך בושה. כל מציאות הבושה נתחדשה רק כאשר אדם מקבל דבר לא ישירות ממקום חיותו, אלא מקבלם בדרך עקלתון, שהם אלו דרכי הדעת הפועלים מתולדת החטא.

מונח כאן א"כ הגדרה ברורה מאוד, ככל שהאדם חי יותר במקום שורשו שזה תמים [כשהוא תמים אז] תהיה עם ה' אלוֹקֶיךָ, מקור שורשו הוא בתמימות ובפשטות וטיבעיות, והוא מקבל כל דבר כגמול עלי אמו ואינו חושב מדוע זה ניתן לו, אלא זה ניתן לו כי חק הטוב להטיב, והוא מקושר לשורש, לכן אינו בוש לקבל. וזה

שורש הבושה בתורה נאמר אצל אדם וחווה קודם החטא וַיִּהְיוּ יָבוּשִׁים עֲרוּמִים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבַּשְׁשׁוּ, [העדר בושה]. ידועים דברי הרמח"ל [בדרך ה' בדעת תבונות ועוד] שיש שתי סיבות מדוע נצרך לאדם עמל בעוה"ז, שהרי מחוק הטוב להטיב וא"כ מדוע בשביל לקבל את ההטבה צריך עמל ולא יקבלוה במתנה, וביאור א' שדבר שבא לאדם מחוצה לו הוא אינו נהיה חלק ממנו, וע"כ בשביל שההטבה תהיה שלימה צריך שהיא תהיה מעצמות האדם, ולכך האדם עמל וע"כ הדבר נהיה חלק מעצמותו וההטבה היא באופן שלם. והסיבה הב' מיסוד דברי הירושלמי מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכולי באפיה (ערלה פ"א ה"ג), ולכן אם האדם היה מקבל את כל ההטבה מהבורא במתנה היה לו בושה לקבלוה, ולכן ע"י שהוא עמל אין לו בושה לקבל.

ונשאלת השאלה אם קודם החטא לא היתה מציאות של בושה וְלֹא יִתְבַּשְׁשׁוּ, א"כ מדוע נצרך להם עמל כמ"ש וַיִּנְחָהוּ כְּגֹן עֵדֶן לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ, ובפשטות אפשר לומר שעיקר הסיבה שצריך לעבוד זה מהטעם הראשון שנתבאר שההטבה תהיה עצמית, והסיבה השנייה היא רק מתולדת החטא. וכן אפשר לומר שיש מדריגות בבושה, שהיתה להם בושה לקבל, אך להיות ערומים לא נתביישו כי היה להם כותנות אור, והיו ערומים רק מהכותנות עור, ובזה לא התביישו.

מהלך נוסף יסודי, עד כאן נתבאר שקבלה יוצרת בושה, אך יש מהלך של קבלה ללא בושה, מצד הקילקול זה נקרא עז פנים, עז פנים לְגִיהֶנֶם וּבִשְׁת פְּנִים לְגֹן עֵדֶן (אבות ה' כ'), כלומר היפך הבושת פנים זה העז פנים, דוגמא יסודית לכך ומצח אִשָּׁה זֹנוֹהָ הָיָה לָהּ מֵאֲנֵת הַכֶּלֶם (ירמיה ג' ג'), כל אישה היא בחינת מקבל, ובאופן דקילקול זה אישה זונה, ומי שנמצא במדריגה הזאת הוא במדריגת מצח, עזות מצח, ואינו בוש לקבל, ומבשרי אחזה שאנשים שהם עזי מצח הם אינם בוש לקבל, ויתר ע"כ אינם בוש לקבל **לא להחזיר** דבר שאינו שלהם, וכדאיתא בגמ' (בב"ק קז.) לגבי מדה במקצת חזקה אין אדם מעיו בפני בעל חובו והאי בכולי בעי דנכפריה והאי דלא כפריה משום דאין אדם מעיו פניו, אך אדם שהוא כן

יניקתו יהיה מהתמימות ולא מהעמל, ושיעור העמל הנצרך בכדי לסלק את ההעלם תלוי בכל מדריגה ומדריגה לפי ההעלם שנמצא שם, וכן זה תלוי בשורשי בנ"א יש מי שנצרך לסלק יותר, ויש מי שנצרך פחות, אך כך הם המדריגות שחקקה חכמתו ית"ש.

למעלה מכך היא המדריגה שהאדם בטל בתכלית אליו ית"ש ונכלל בו, כעובר במעי אמו, ושם אין מתנת חנם אלא זה התכללות בעצם הטוב ולכן אין צורך לקבלו במתנה, וזה מדריגת עוה"ב השלימה איש גילוי של טוב בעצם ואין צורך לקבלו. וביתר עומק עצם זה שאנו תופסים שיש טוב ורע זה מחטא עץ הדעת, אך בעוה"ב מברך רק הטוב והמיטיב דאין רע כלל, בהגדרה פנימית יותר, בעוה"ז הגילוי הוא של הפעולות, בעוה"ב הגילוי הוא הויה, ודוגמא לדבר, לא כשם שאני נקרא אני נכתב, נכתב בהויה ונקרא באדנות, כלומר בעלמא דידן אין גילוי של הויה אלא של הפעולה היוצאת מההויה, ובפעולות שיש נותן ומקבל ושייך בושה, משא"כ כשהגילוי הוא הויה שם הכל אחד ואין יחס של נותן ומקבל לכן לא שייך בושה, ובחירת האדם היא היכן לחיות, אם לרדת לחיות בעץ הדעת, או לחיות בעץ החיים, אך לפי הסיבה הנוספת שביאר הרמח"ל שנצרך עמל בכדי שהטוב יהיה חלק מעצמותו, לפי"ז הבחירה היא האם לקבל את הדבר ע"י עמל ואז מה שהשיג יהיה חלק מחלקו החיצוני התחתון, או שהשגתו תהיה גילוי שהוא חלק מהויתו ית"ש, ושם אין כלל מציאות של בושה כי אין את מה שנותנים, ואין את מה שמקבלים, אלא הכל אינו אלא גילוי הויתו ית"ש וזה תכלית התיקון של מדריגת הבושה.

יש לשים לב שתמצית זו הינה טעימה בלבד מן השיעור ופחותה באין ערוך משמיעת השיעור עצמו.

[נושאי השיעור: בושה בושש בושש שש ששית נותן מקבל אור עור עזות עץ החיים עץ הדעת שורש עובר יונק עמל יגיעה הויה אדנות]

נקרא בלשון חז"ל הידוע אוצר מתנת חנם. לפי"ז עומק בחירת אדה"ר היא האם לבחור במהלכי הדעת והבושה, ושם נצרך עבודה ועמל, או לבחור בדרך תמימות ופשיטות ולינוק מהשורש ששם אין בושה.

וביתר עומק ישנו מהלך קדום יותר, מלבד הדרך של להיות כקטן היונק משדי אמו, קודם לכך יש את חודשי העיבור, עובר במעי אמו, ושם בודאי שיש לו דעת שהרי המלאך מלמדו את כל התורה כולה, וא"כ הוא מבין שהוא מקבל אוכל מה שאמו אוכלת כלשון חז"ל, ואעפ"כ אינו בוש, כי בושה זה רק כשמקבל מחוצה לו, אך כיון שהוא תוך אמו, ועובר ירך אמו [לחד מ"ד] הוא בלוע באמו ונכלל בה ואין לו כלל הויה עצמית, וממילא לא שייך בושה, כי בושה זה שאחד בוש מהשני [האותיות ב' וש' הם השניות מההתחלה ומהסוף], אך כשהם אחד בעצם אין מי שיתבייש, ואין מימי להתבייש. דוגמא ברורה לכך, כאשר האדם אוכל, גופו אינו בוש מפיו שהוא מאכיל אותו כיון שכולו אחד. [וכדברי הירושלמי הידועים שאהבת ישראל היא כב' ידיים, שאם א' הכתה את חברתה היא לא תשיב לה, וזה מחמת שהם גוף אחד.]

נתבאר א"כ שיש ב' סיבות עליונות למעלה מן הבושה שזה מדריגת ולא יתבוששו, א' כתינוק היונק משדי אמו, שאינו מתבייש כי יונק משורשו בתמימות, ובנפש זה מדריגת התמימות שלמעלה מן הדעת, מדריגת עץ החיים. והמדריגה הב' למעלה מכך, זה עובר במעי אמו שהוא נכלל בעליון ונהיה חלק מהויתו ולכן אינו מתבייש כלל, ובנפש זה מדריגת הכתר, מקום ההויה שבנפש, ששם האדם נכלל בו ית"ש.

לפי"ז נבין עמוק מאוד, יש שני שורשים מהיכן האדם יונק את כל חיותו, בעיקר הרוחני, ומשתלשל עד הגשמי. מצד תפיסת לאחר החטא עיקר חייו והשגתו של האדם הוא ע"י עמל, אדם לעמל יולד, שתהיו עמלים בתורה, והשגתו היא באופן של יגיעה ומצאת, מי שטרח בע"ש [שית אלפי שנין] יאכל בשבת [עוה"ב]. ומצד כך כן יתבוששו. וכן זה מדריגת עם ישראל לאחר חטא העגל, ששם נאמר וַיֵּרָא הָעָם כִּי בָשָׁשׁ מִשֶּׁה לַרְדָּת מִן הָהָר (שממות לב א'), שזה משורש הבושה, דכשאדם מתבייש הוא פועל באיטיות ובבשישות, וזה מדריגת שית אלפי שנין שכל העולם כולו במדריגה של בושה ושם נצרך עמל ויגיעה.

למעלה מכך כמש"נ, שהאדם הולך אחריו ית"ש בתמימות והוא נמצא אצלו, הוא מקבל את השפע משורשו במתנת חנם, וככל שהוא יותר תמים תהיה עם ה' אלוהיו כך הוא נמצא בשורשו אצלו ית"ש וכך אינו נצרך למציאות של עמל, ואין הכוונה שלא נצרך כלל עמל, אלא העמל נצרך בשביל לזכך את חלקי נפשו שיוכל לקבל את השפע, שלא יהיה כמיים צלולים בכלי עכור, אך מקור